

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 377/09-50

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. augusta 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť J. K., B., a I. K., B., zastúpených advokátkou JUDr. M. H., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 150/1991 a Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 10/2007 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 13 Co 147/02) a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo I. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom

Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 150/1991 a Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 10/2007 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 13 Co 147/02) porušené bolo.

2. Krajskému súdu v Bratislave prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 10/2007 konal bez zbytočných prietahov.

3. I. K. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 5 500 € (slovom päťtisícpäťsto eur), z ktorej mu je Okresný súd Bratislava V povinný vyplatiť 3 500 € a Krajský súd v Bratislave 2 000 € do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava V je povinný uhradiť I. K. trovy konania v sume 457,89 € (slovom štyristopäťdesiatšesť eur a osemdesiatdeväť centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. M. H., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 377/09-16 z 9. decembra 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. K. a I. K. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 150/1991 a Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 10/2007 (pôvodne pod 13 Co 147/02).

Sťažovatelia odôvodňujú sťažnosť argumentom, že konanie oboch všeobecných súdov v tomto viac ako 18-ročnom súdnom konaní nevedlo k rýchlej a účinnej ochrane vlastníckych práv ich právnych predchodcov, ktorí v dôsledku majetkových krívd z minulosti boli protiprávne ukrátení na svojich vlastníckych právach a ich nápravy sa ani nedožili, pretože počas zdĺhavého súdneho konania zomreli.

Okresný súd na základe výzvy ústavného súdu doručenej mu 6. júla 2010 uviedol, že spis sa nachádza na krajskom súde a z toho dôvodu sa nemôže vyjadriť k otázkam o skutkovej a právnej zložitosti sporu, existencii a trvaníu prekážok postupu súdu ani k priesťahom spôsobeným sťažovateľmi, prípadne samotným okresným súdom.

Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3705/2009 z 15. januára 2010, v ktorom okrem iného uviedol:

«Predmetom konania vo veci vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 11 C 150/1991 bolo vydanie nehnuteľnosti prostredníctvom reštitučných predpisov. Opis skutkových okolností priebehu konania sťažovateľmi zodpovedá obsahu spisu. ...

V danej veci, ako je zrejmé z obsahu súdneho spisu, došlo k priesťahom v konaní z objektívnych dôvodov. Množstvo vecí, pridelených do súdneho oddelenia „3 Co“, nedovoľovalo vybavovať veci tak, aby nedošlo k priesťahu v tomto konaní (v čase, keď bola vec predložená odvolaciemu súdu po prvýkrát na rozhodnutie o odvolaní dňa 25. 03. 2002, bol zodpovedný za chod senátu JUDr. L. Š.; neskôr po predložení veci na odvolací súd druhýkrát zasa JUDr. M. Š.). Vec bola a je pridelená v senáte sudcovi spravodajcovi JUDr. J. C., ktorá bola do senátu zaradená dňa 01. 02. 2004. Konštatujem, že vysoký počet pridelených vecí do senátu „3 Co“ tak, ako je to vyššie uvedené, mal vplyv na dĺžku predmetného konania.»

Právna zástupkyňa sťažovateľov sa k stanovisku krajského súdu nevyjadrila.

V priebehu konania o sťažnosti pred ústavným súdom, a to po jej prijatí na konanie, sťažovateľ J. K. 29. januára 2010 zomrel. Uvedenú skutočnosť vzal ústavný súd za

preukázanú z predloženej kópie úmrtného listu matričného úradu B. z 2. februára 2010. Keďže v zmysle predloženého osvedčenia o dedičstve sp. zn. 1 D 105/2010 zo 14. júna 2010 sa právnym nástupcom pôvodného sťažovateľa J. K. stal sťažovateľ I. K., ústavný súd pokračoval v konaní už iba s týmto účastníkom konania, primerane aplikujúc § 31a zákona o ústavnom súde a § 107 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), podľa ktorého sa v prípade straty spôsobilosti účastníka, skôr ako sa konanie právoplatne skončilo, pokračuje v konaní s dedičmi účastníka.

Z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 11 C 150/1991 a spisu krajského súdu sp. zn. 3 Co 10/2007, ktoré boli dané k nahliadnutiu 10. mája 2010, ústavný súd zistil tieto podstatné úkony účastníkov a namietaných súdov:

Dňa 28. mája 1991 právni predchodcovia sťažovateľov doručili bývalému Obvodnému súdu Bratislava II návrh na začatie konania o vydanie nehnuteľností podľa zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o mimosúdnych rehabilitáciách“) nachádzajúcich sa v katastrálnom území R. Vec bola 3. júla 1991 z dôvodu vyslovenia miestnej nepríslušnosti postúpená bývalému Obvodnému súdu Bratislava V (ďalej len „obvodný súd“).

Obvodný súd vykonal následne niekoľko pojednávaní, ktoré boli odročené, a to 5. novembra 1991, 7. januára 1992, 21. februára 1992 a 3. apríla 1992.

Rok po podaní návrhu na začatie konania zomrel jeden z odporcov (29. mája 1992) a neskôr aj jedna z navrhovateľiek (21. decembra 1993). Následkom týchto skutočností došlo k zmene okruhu účastníkov konania. Na pojednávaní 9. septembra 1994 okresný súd konanie prerušil (bez písomného vyhotovenia uznesenia o prerušení konania) a po skončení dedičského konania po pôvodnej navrhovateľke v konaní ďalej pokračoval 26. mája 1995.

Právna predchodkyňa sťažovateľov v priebehu konania na okresnom súde na pojednávaní 3. novembra 1995 vzala svoj návrh na vydanie nehnuteľností podľa zákona o mimosúdnych rehabilitáciách voči Miestnemu úradu B. (pôvodnom odporcovi v 1. rade)

späť a 3. januára 1996 doručila súdu svoje podanie z 18. decembra 1995, ktorým doplnila návrh na začatie konania aj s ohľadom na zmenu účastníkov konania na strane odporcov. Okresný súd právnej predchodkyni sťažovateľov, G. K., doručil uznesenie z 3. novembra 1995 o zastavení konania voči odporcovi v 1. rade až 14. júla 1998.

Ďalšie pojednávania sa konali v dňoch 19. januára 1996, 9. februára 1996 a 19. apríla 1996, ktoré však okresný súd odročil v zásade z procesných dôvodov, resp. ospravedlnenej neúčasti niektorého z účastníkov. Na pojednávaniach dňa 15. marca 1996 a 10. mája 1996 okresný súd vykonal aj dokazovanie. V roku 1997 sa uskutočnili pojednávania 26. septembra a 14. novembra 1997.

Dňa 30. decembra 1997 bol podaný navrhovateľkou návrh na vydanie predbežného opatrenia, ktorý okresný súd zamietol uznesením zo 7. júla 1998. Proti uzneseniu okresného súdu o zamietnutí návrhu na vydanie predbežného opatrenia podala navrhovateľka odvolanie. O odvolaní rozhodoval krajský súd (spis mu bol predložený 16. októbra 1998), ktorý rozhodnutím sp. zn. 16 Co 344/98 z 30. decembra 1998 návrhu navrhovateľky na vydanie predbežného opatrenia vyhovel. Následné písomné vyhotovenie tohto rozhodnutia okresný súd po vrátení spisu krajským súdom doručoval účastníkom až na základe pokynu zo 6. mája 1999.

Ďalšie pojednávania sa konali v roku 2000 (23. marca, 15. júna a 7. decembra), v roku 2001 (1. februára, 13. marca, 19. apríla) a napokon 24. apríla 2001 okresný súd rozsudkom návrhu vyhovel a v časti vrátenia nehnuteľnosti (parc. č. ... a domu, súp. číslo ...) návrh zamietol z dôvodu, že v priebehu súdneho konania došlo zo strany jedného z odporcov k jeho zbúraniu.

Proti prvostupňovému rozsudku podali v auguste 2001 odvolanie odporcovia. Spis bol krajskému súdu predložený 25. marca 2002, pričom prvé pojednávanie vo veci na tomto súde bolo nariadené 24. apríla 2003. O odvolaní rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 13 Co 147/02 z 23. júna 2005 tak, že rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu a tiež z dôvodu, že

okresný súd nekonal aj s prokurátorom bývalej Obvodnej prokuratúry B. (neskôr Okresnej prokuratúry B.), ktorý vstúpil do začatého konania 5. novembra 1991.

Ďalšie pojednávania okresný súd nariadil 4. apríla 2006, 26. septembra 2006 a napokon 16. novembra 2006, kedy opätovne vo veci rozhodol tak, že zaviazal odporcu v 1. rade vydať sťažovateľom nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom uplatneného reštitučného nároku, a v časti návrh zamietol.

Dňa 20. decembra 2006 odporcovia podali proti uvedenému rozhodnutiu súdu prvého stupňa odvolanie. Spis bol odvolaciemu súdu predložený 9. januára 2007. Odvolací súd okrem toho, že vykonal niektoré prípravné úkony (25. januára 2007 žiadal o vyčíslenie hodnoty nehnuteľnosti a 10. septembra 2007 zisťoval pobyt odporcu), vo veci do podania sťažnosti ústavnému súdu nerozhodol.

Vec sa nachádza v štádiu odvolacieho konania a nebola dosiaľ meritórne rozhodnutá.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na prejednanie

svojej záležitosti v primeranej lehote, ktoré je obdobné ako základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Ústavný súd pripomína, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je príkazom pre všetky štátne orgány na také konanie, ktoré vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zákonodarca zabezpečuje prostredníctvom procesno-právnych inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné efektívne a vecne správne využívať. Občiansky súdny poriadok obsahuje viaceré účinné prostriedky zabezpečujúce plynulosť a optimálnu dĺžku súdneho konania, ktorej výsledkom je právoplatné rozhodnutie a stav právnej istoty.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, a ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada v rámci prvého kritéria aj na predmet sporu (povaha veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. II. ÚS 32/02, IV. ÚS 202/05, III. ÚS 81/07).

1. Pokiaľ ide o právnu zložitosť veci vedenej pred okresným súdom, ústavný súd bral do úvahy skutkový stav a platnú právnu úpravu relevantnú na rozhodnutie, ako aj charakter veci. Predmetom sporu (sťažovatelia sú právnymi nástupcami pôvodných navrhovateľov) je konanie o reštitučnom nároku (na vydanie nehnuteľností podľa zákona o mimosúdnych rehabilitáciách a zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov), ktoré tvorí od roku 1992 štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Tieto spory boli spočiatku komplikované tým, že súdy nemali skúsenosti s reštitučnými zákonmi. Nedostatok skúseností súdov možno považovať za prvok, ktorý robil tieto veci zložitejšími (skutkovo, pretože bolo treba zisťovať vlastnícke vzťahy ich rekonštruovaním do minulosti, a právne, pretože sprvu neexistoval jednotný, resp. jednotiaci výklad a aplikácia zákona), avšak žiadna právna a skutková zložitosť veci, prípadne nedostatok judikatúry nemôže ospravedlniť to, že viac ako 19 rokov po začatí sporu nie je vec právoplatne skončená. Osobitne je neodôvodnená takáto dĺžka súdneho konania vzhľadom na etický rozmer reštitúcie, účelom ktorej je umožnenie nápravy krívd spôsobených zo strany štátnej moci. Tento účel reštitúcie v sebe zahŕňa aj nutnosť prioritného posudzovania uplatnených reštitučných nárokov zo strany všeobecných súdov (obdobne IV. ÚS 56/07).

Čo sa týka faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že konanie si vyžadovalo zaobstarávanie viacerých listinných dôkazov a tiež zisťovanie právnych nástupcov účastníkov, avšak v tomto prípade nemožno hovoriť o takej zložitosti veci, ktorou by bolo možné zdôvodniť doterajšiu dĺžku konania. V tejto súvislosti však ústavný súd poukazuje

na skutočnosť, že ani zložitosť sporu nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za priet'ahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce, nečinnosťou bez relevantného právneho dôvodu alebo inými nedostatkami v činnosti súdu (mutatis mutandis I. ÚS 47/96, III. ÚS 173/03).

Rovnaké kritériá pri hodnotení právnej zložitosti uplatnil ústavný súd vo veci vedenej pred krajským súdom, i keď pri hodnotení skutkovej zložitosti v konaní pred krajským súdom ústavný súd vzal do úvahy tú skutočnosť, že u krajského súdu čas nevyhnutný na štúdium spisového materiálu je nepomerne dlhší ako u okresného súdu, s poukazom na tú skutočnosť, že krajský súd ako druhostupňový rozhoduje vo veci právoplatne, ale ani táto skutočnosť nemala vplyv na dĺžku konania pred krajským súdom.

2. Správanie sťažovateľov ako účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pri hodnotení postupu podľa tohto kritéria ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia (ich právni predchodcovia) boli v konaní aktívni. Sporu pripisovali veľký význam, pretože boli právne zastúpení, a ústavný súd zo spisu nezistil, že by podstatne prispeli k doterajšej dĺžke konania. Ani krajský súd, ani okresný súd nemal vo vyjadrení k sťažnosti z 15. januára 2010 k správaniu sťažovateľov námietky.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 150/1991, pričom vzniknuté priet'ahy posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu. Ústavný súd poznamenáva, že obdobie od podania žaloby okresnému súdu do 15. februára 1993, teda do nadobudnutia účinnosti zákona o ústavnom súde, pre nedostatok svojej právomoci neposudzoval, a to z dôvodu, že zákon o ústavnom súde neobsahuje ustanovenia o spätnej účinnosti. Ústavný súd preto nemá oprávnenie konať o porušení základných práv a slobôd fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ku ktorému došlo pred uvedeným dátumom (II. ÚS 55/03, IV. ÚS 47/03). Zároveň však pripomína, že

pre posúdenie doterajšej dĺžky konania pred okresným súdom ústavný súd musel preskúmať i stav, v akom sa vec nachádzala k tomuto termínu, a dobu, ktorá do 15. februára 1993 v konaní uplynula.

Ústavný súd na základe prehľadu úkonov okresného súdu konštatuje, že aj keď je pravdou, že okresný súd vo veci priebežne konal, nariadil viac ako 21 pojednávanií, na niektorých vykonal aj dokazovanie a vykonal aj množstvo jednoduchých procesných úkonov, v priebehu takmer 19-ročného konania boli zistené aj dve väčšie obdobia nečinnosti, a to nečinnosť 43 mesiacov, konkrétne od 3. apríla 1992 (pojednávanie), až do 3. novembra 1995 (pojednávanie). V tomto období okresný súd iba konanie formálne prerušil bez písomného vyhotovenia uznesenia o prerušení konania (9. septembra 1994) a po skončení dedičského konania po pôvodnej navrhovateľke vydal 26. mája 1995 uznesenie o pokračovaní v konaní. Ďalšia nečinnosť v trvaní viac ako 16 mesiacov bola zistená v období od 10. mája 1996 (pojednávanie) až do 26. septembra 1997 (pojednávanie). Okrem toho boli zistené aj ďalšie krátkodobé obdobia nečinnosti, napr. od apríla 1999, keď bol spis vrátený z krajského súdu, do marca 2000, keď sa uskutočnilo ďalšie pojednávanie.

Okrem toho bola činnosť okresného súdu neefektívna, pretože v priebehu celého sporu nepostupoval v konaní dôsledne, neorganizoval svoju prácu tak, aby v čo najkratšej dobe zadovážil dostatok relevantných dôkazov potrebných na rozhodnutie vo veci samej. I keď vo veci rozhodol rozsudkom ešte 24. apríla 2001 a potom 16. novembra 2006, jeho prvé rozhodnutie bolo nadriadeným súdom zrušené z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu a do dňa rozhodnutia ústavného súdu nie je konanie o predmete sporu právoplatne skončené. Obdobne okresný súd rozhodol o návrhu na vydanie predbežného opatrenia (30. december 1997) až po viac ako šiestich mesiacoch od podania návrhu.

O nesústreďenej práci okresného súdu svedčí aj skutočnosť, že navrhovateľke doručil uznesenie z 3. novembra 1995 o zastavení konania voči odporcovi v 1. rade až 14. júla 1998.

Na doterajšiu dĺžku konania malo vplyv aj rozhodovanie krajského súdu o odvolaniach. V prvom prípade o odvolaní proti rozsudku z 24. apríla 2001 rozhodol krajský súd až po 39 mesiacoch od predloženia spisu (23. júna 2005), pričom nečinnosť krajského súdu 13 mesiacov bola zistená najmä v období od predloženia veci krajskému súdu 25. marca 2002 do pojednávania konaného 24. apríla 2003. Ústavný súd konštatuje, že celé toto obdobie nečinnosti krajského súdu nie je správne hodnotiť ako zbytočné priesťahy, pretože je potrebné brať na zreteľ aj čas nevyhnutný na štúdium spisového materiálu obstaraného prvostupňovým súdom, ako aj na skutočnosť, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nie je prípustný riadny opravný prostriedok a odvolací súd vec právoplatne uzatvára. Za primeraný čas na štúdium spisu však ústavný súd považuje len obdobie 6 mesiacov, a preto nad tento časový úsek už nečinnosť krajského súdu posudzuje ako zbytočné priesťahy. V druhom prípade, t. j. po podaní odvolania z 20. decembra 2006, krajský súd nerozhodol od 9. januára 2007 (viac ako 42 mesiacov) a hoci odporcov vyzval na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie, prípadne zisťoval pobyt jedného z odporcov, možno v druhom prípade konštatovať nečinnosť v konaní na odvolacom súde predovšetkým v období od 24. septembra 2007 až do 2. novembra 2009 (viac ako 2 roky).

Ústavný súd zdôrazňuje, že občianske súdne konanie, ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako to je v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia v celku považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy (i právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru).

V tejto súvislosti ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre konštatoval, že je z ústavnoprávneho hľadiska neprijateľné, aby právna neistota v napadnutom konaní nebola odstránená ani po uplynutí viac ako 19 rokov od jeho začatia (m. m. napr. IV. ÚS 260/04, IV. ÚS 127/08, III. ÚS 152/08, IV. ÚS 251/08).

Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 150/1991, ako aj postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 10/2007 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 13 Co 147/02) bolo

porušené základné právo sťažovateľa I. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Ústavný súd preto v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal krajskému súdu, ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu vo veci koná, aby ďalej konal bez zbytočných prietahov. Ústavným súdom vyslovený príkaz konať vo veci bez zbytočných prietahov je povinný rešpektovať aj okresný súd, pokiaľ tento bude v zmysle rozhodnutia odvolacieho súdu povinný v budúcnosti vykonať ďalšie úkony vo veci, prípadne aj len pri doručovaní rozhodnutí odvolacieho súdu účastníkom konania.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne

okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil zásadou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je reparácia nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody, ktorá by sa po splnení zákonných podmienok mohla uplatňovať v konaní pred všeobecnými súdmi (m. m. IV. ÚS 84/02).

Sťažovatelia žiadali priznať od okresného súdu aj krajského súdu finančné zadosťučinenie spolu v sume 20 000 €. Vzhľadom na zistenú nečinnosť okresného súdu aj krajského súdu v danom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Keďže v zmysle § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažovatelia riadne nezdôvodnili navrhovaný rozsah finančného zadosťučinenia, pri jeho určení ústavný súd vychádzal z dĺžky účasti sťažovateľa na súdnom procese (ako právny nástupca pôvodných navrhovateľov vstúpil do konania v roku 2003), zohľadňujúc pritom celkovú dĺžku konania, ktorá je z ústavného hľadiska zjavne neakceptovateľná. Na základe uvedeného ústavný súd I. K. priznal finančné zadosťučinenie v sume 5 500 € a na jeho zaplatenie sťažovateľovi zaviazal okresný súd sumou 3 500 € a krajský súd sumou 2 000 € do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia, ktoré vznikli v dôsledku právneho zastúpenia sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom advokátkou JUDr. M. H. Sťažovatelia si uplatnili trovy právneho zastúpenia súhrnne v sume 513,06 € za 2 úkony právnej služby pri zohľadnení spoločného zastupovania 2 osôb.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2008, ktorá činila 695,41 €. Úhradu priznal ústavný súd za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 13 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky

č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), keďže úkony boli vykonané ešte v čase spoločného zastupovania obidvoch sťažovateľov. Odmena za jeden úkon právnej služby vykonaný pri spoločnom zastupovaní dvoch osôb predstavuje v roku 2009 sumu 185,44 €, režijný paušál sumu 6,95 €, čo pri dvoch úkonoch právnej služby predstavuje sumu 384,78 €. Takto vypočítanú odmenu a náhradu paušálnych výdavkov právneho zástupcu bolo potrebné ešte zvýšiť o daň z pridanej hodnoty (19 %), ktorá činí sumu 73,11 €, preto celkové trovy konania boli ustálené v sume 457,89 €. Úhradu trov konania je okresný súd zaviazaný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2010